

ОЛЕГ ШАБЛІЙ

*доктор фізико-математичних наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки України
(до 75-річчя від дня народження)*

Народився 18 червня 1935 р. у с. Чернихів на Тернопільщині. Закінчив у 1953 р. Кобзарівську середню школу. У 1958 р. закінчив механіко-математичний факультет Львівського державного університету ім. І. Франка, при ньому – аспірантуру. Працював асистентом (1961-1963), старшим викладачем (1963-1964), з 1964 р. доцентом і завідувачем кафедри теоретичної механіки; директором філіалу Львівського політехнічного інституту в Тернополі (1985-1991), із 1991 р. – ректором Тернопільського приладобудівного інституту, з 1996 по 2007 р. – ректором Тернопільського державного технічного університету ім. І. Пулюя. З 2007 р. – проректор зі зв'язків з виробництвом, завідувач кафедри інформатики і математичного моделювання.

Дійсний член Академії інженерних наук України (з 1991). Заслужений діяч науки і техніки України (1996). Нагороджений орденом «Знак пошани» (1986), визнаний Людиною року Кембріджським міжнародним бібліографічним центром у номінації «Наука» (1998), нагороджений орденом «За заслуги» III ступеня (2009), відзначений нагородою «Свята Софія» (2005), почесний громадянин міста Тернопіль (2003).

У 1961 р. вступає в аспірантуру при кафедрі механіки Львівського державного університету ім. І. Франка і починає інтенсивно займатися науковими дослідженнями. Початково його наукові інтереси були направлені на тоді ще мало вивчений напрямок механіки деформівного твердого тіла — гранична рівновага тонкостінних елементів конструкцій. За час навчання в аспірантурі він отримав ряд нових розв'язків задач про жорстко-пластичну поведінку круглої та кільцевої пластинок, пологої сферичної та циліндричної оболонок. Використовуючи модель ідеально-пластичного тіла й умову пластичності Треска, знайшов несучу здатність конструкцій та отримав нові схеми їх руйнування. За результатами цих досліджень О.М. Шаблій захистив у 1964 р. кандидатську дисертацію.

Працюючи в Тернопільському філіалі Львівського політехнічного інституту, О.М.Шаблій продовжує займатися науковими дослідженнями цієї ж тематики. Під його керівництвом утворюється наукова школа. Дослідження граничної рівноваги поширюється в напрямках різномодульних матеріалів, урахування напружень поперечного зсуву, на випадок кінцевих переміщень та ін. Олег Миколайович отримав ряд принципово нових розв'язків на основі моделі жорстко-пластичного матеріалу зі зміцненням, з урахуванням інерції повороту поперечних січень, для ідеального в'язко-пластичного матеріалу. Особливо слід відзначити побудовані ним граничні поверхні та поверхні навантаження в узагальнених напруженнях та деформаціях для ряду однорідних та конструктивно неоднорідних конструкцій, які дозволили виявити нові схеми їх жорстко-пластичного деформування.

Результати цих досліджень дозволили Олегу Миколайовичу в 1974 р. захистити дисертацію на здобуття вченого ступеня доктора фізико-математичних наук за темою: «Деякі питання несучої здатності та непружного деформування по асиметрії оболонок

та пластинок» за спеціальністю 01.02.04 «Механіка деформівного твердого тіла». О.М. Шаблій став першим у Тернополі доктором фізико-математичних наук. У 1976 р. його було затверджено у вченому званні професора. Опублікував понад 200 наукових статей за результатами досліджень. Серед них (починаючи з 1961 р.) – з проблем прикладної механіки, динаміки і стійкості машин, теорії дій пластин, опору металів, теорії будівництва, механіки твердого тіла, механіки полімерів, машинобудування, теплової напруги в елементах конструкцій, теорії і проектування напівпровідників і радіоелектронних приладів та систем, аналізу прогнозування динамічних особливостей в'язко-пружних плит; пропозиції з технології наплавлення і конструкції ножів збиральних машин, підвищення працездатності деталей сільськогосподарських машин.

За роки керівництва університетом (1985 - 2007) О.М.Шаблій в першу чергу опікувався його розвитком, покращенням матеріальної бази, розширенням напрямків підготовки фахівців різних профілів. Відбулось зростання статусу закладу освіти із філіалу спочатку до інституту, а потім і до університету, що став членом міжнародної асоціації університетів. Значно зросли навчальні площі та корпуси університету, постав новий спортивно-мистецький комплекс з актовим залом та басейном світового рівня.

Під безпосереднім керівництвом О.М.Шаблія здійснювала наукові пошуки та захищала кандидатські дисертації ціла плеяда аспірантів, пошукувачів та його учнів, серед яких — кандидати та доктори наук, нинішні провідні наукові та педагогічні працівники Тернопільського національного технічного університету ім. І. Пулюя: М. Михайлишин, П. Купрійчук, К. Коба, Н. Гацин, П. Данчак, С. Дячук, Я. Мединський, Н. Жук, Ч. Пулька, Л. Цимбалюк. Олег Миколайович керує науковими школами з оптимізації стану напружено-деформованих твердих тіл, розробленням конструкцій та технологій виготовлення дзеркальних антен, а також розробленням високопродуктивних енергозберігаючих технологій наплавлення робочих органів сільськогосподарських машин. Учений налагодив творчу співпрацю з провідними науковими школами Естонії, Грузії, Росії, Чехії та Німеччини. Після утворення Західного наукового центру брав активну участь в організації та роботі його Тернопільської філії.

У Тернопільському національному технічному університеті ім. І. Пулюя проф. О.М. Шаблій керує роботою наукового семінару з механіки твердого тіла і методів оптимізації, є членом спеціалізованих вчених рад із захисту дисертацій; головою навчально-науково-виробничого комплексу «Світло», членом редколегії (був головним редактором у 1996-2007 рр.) «Вісника Тернопільського національного технічного університету», очолював роботу більше десятка міжнародних і всеукраїнських наукових симпозіумів, конференцій та семінарів, очолював цілий ряд наукових дослідних розробок для тернопільських підприємств.

Як проректор зі зв'язків з виробництвом О.М.Шаблій останнім часом зосередився на широкому впровадженні досягнень науки у реальну практику проектування та покращення технології за такими актуальними напрямками: "Розробка енергозберігаючої технології створення нерухомих з'єднань з натягом із використанням різнорідних матеріалів типу метал-пластмаса", "Технологія індукційного наплавлення тонких сталевих дисків з урахуванням екранування електромагнітних та теплових полів", "Розробка енергоощадних індукційних нагрівальних систем для опалювальних установок" та ін.

Ректорат Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя, редакційна колегія журналу та кафедра інформатики і математичного моделювання щиро вітають Олега Миколайовича Шаблія зі славним ювілеєм і зичать йому міцного здоров'я, наснаги та творчого довголіття на благо науки, розвитку освіти та зміцнення України.